

Часопис / Journal

◇ **ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ** ◇
◇ *Economics of Agriculture* ◇

Основан 1954. године / Established 1954

Издавачи / Publishers

Научно друштво аграрних економиста Балкана, Београд
The Balkan Scientific Association of Agrarian Economists
Институт за економику пољопривреде, Београд (Србија)
Institute of Agricultural Economics, Belgrade
Академија економских наука, Букурешт (Румунија)
Academy of Economic Studies, Bucharest (Romania)

Главни и одговорни уредник / Editor in Chief

Проф. др Милан Р. МИЛАНОВИЋ

Уређивачки одбор / Editorial Board

др Зорица ВАСИЉЕВИЋ	Prof. Đojo ARSENOVIĆ, Ph.D., Faculty of Agriculture, East Sarajevo, BiH
др Бранислав ВЛАХОВИЋ	Prof. Ioan DAVIDOVICI, Ph.D., Institute for Agriculture Economy, Bucharest, Romania
др Владимир ГРБИЋ	Tomaš DOUCHA, Ph. D., Research Institute of Agricultural Economics, Prague, Czech Republic
др Милан Р. МИЛАНОВИЋ	Prof. Margaret LOSEBY, Ph. D., Facolta di Agraria-Dipartimento DECOS, Viterbo, Italy
др Радован ПЕЈАНОВИЋ	Prof. Mile PESHEVSKI, Ph. D., Faculty for Agricultural Science and Food, Skopje, Macedonia
др Весна ПОПОВИЋ	Др Алевтина ЛИТВИНОВА АЛЕКСАНДРОВНА, Волгоградская государственная сельскохозяйственная академия, Российская Федерация
др Симо СТЕВАНОВИЋ	Prof. Sandor SOMOGY, Ph.D., Faculty for Agricultural Science, Keszthely, Hungary
др Жаклина СТОЈАНОВИЋ	Prof. Jernej TURK, Ph.D., University of Maribor, Faculty of Agriculture, Slovenia
др Данило ТОМИЋ	
др Драго ЦВИЈАНОВИЋ	
др Миладин ШЕВАРЛИЋ	

Лектор / Lecturer

Ана ПЕТРОВИЋ

Адреса уредништва / Editorial office

Београд, Волгина 15; тел/факс (+381)11/2972-848; E-mail: ekonomika.poljoprivrede@yahoo.com
Belgrade, Volgina 15; tel/faks (+381)11/2972-858; E-mail: ekonomika.poljoprivrede@yahoo.com

UDC 338.43:63

YU ISSN 0352-3462

ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ **ECONOMICS OF AGRICULTURE**

58.

“Сагласно одлуци из члана 27. став 1. тачка 4), а по прибављеном мишљењу из члана 25. став 1. тачка 5)

Закон о научноистраживачкој делатности
(„Службени гласник РС”, бр. 110/05, 50/06-испр. и 18/10),
утврђена је категоризација домаћих научних часописа
за 2010. годину.

[Листа часописа за друштвене науке](#)

5. Економика пољопривреде М24”

(Часопис међународног значаја)

<http://www.nauka.gov.rs> (28. Jun 2010)

Београд, април-јуни, 2011. године
Belgrade, April-June, 2011.

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ / *EDITORIAL COUNCIL*

мр Душан АНТОНИЋ	Агробанка, Београд
др Зоран БИНГУЛАЦ	Факултет за пословне студије, Вршац
др Богдан БУЛАТОВИЋ	Биотехнички институт, Подгорица
др Биљана ВЕЉКОВИЋ	Агрономски факултет, Чачак
др Снежана ЂЕКИЋ	Економски факултет, Ниш
др Милутин ЂОРОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ђорђи ЂОРЂЕСКИ	Факултет за пољопривреду и исхрану Скопље
др Драгић ЖИВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ковилко ЛОВРЕ	Економски факултет, Суботица
др Мирослав МАЛЕШЕВИЋ	Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад
Viktor MANOLE, Ph.D.	Academy of Economic Studies, Bucharest Romania
др Небојша НОВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Нови Сад
др Зоран ЊЕГОВАН	Пољопривредни факултет, Нови Сад
др Христивоје ПЕЈЧИЋ	Пољопривредни факултет, К. Митровица
др Перо ПЕТРОВИЋ	Институт за међународну политику и привреду, Београд
др Горан ПОПОВИЋ	Економски факултет, Бања Лука
др Михајло РАДИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Вељко РАДОЈЕВИЋ	Међународна менаџерска академија, Нови Сад
др Јеремија СИМИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Јонел СУБИЋ	Институт за економику пољопривреде, Београд
мр Олга ЧУРОВИЋ	Индустријско биље, Нови Сад

Белешке / Notes

Тираж:

250 примерака

Штампарија:

DIS PUBLIC, Д.О.О., Београд, Браће Јерковић 111/25,
тел./факс: 011/39-79-789

**ЕКОНОМИКА
ПОЉОПРИВРЕДЕ**

САДРЖАЈ

З. Његован ДОПРИНОС ПОКРЕТА <i>LES ÉCONOMISTES</i> РАЗВОЈУ АГРОЕКОНОМСКЕ МИСЛИ	169
Т. Марковић, М. Јовановић ОСИГУРАЊЕ ПШЕНИЦЕ ОД СУШЕ ПРИМЕНОМ ВРЕМЕНСКИХ ДЕРИВАТА	179
Д. Вићентијевић, и сарадници УТИЦАЈ ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА НА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	191
Соња Бандин МОГУЋНОСТИ ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У ПРОЦЕС РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	205
Тамара Гајић и сарадници АНАЛИЗА ТУРИСТИЧКОГ ПРОМЕТА У СРБИЈИ И ЊЕГОВ УТИЦАЈ НА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	225
Маја Штрбац, Владана Хамовић ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ ЕКО-ТУРИЗМА	241
П. Капор ВАЛУТНА КЛАУЗУЛА У БАНКАРСКИМ КРЕДИТИМА У СРБИЈИ	251
В. Павловић, С. Муминовић МЕЂУЗАВИСНОСТ БЕРЗАНСКЕ ВРЕДНОСТИ АКЦИЈА, МОТИВА И ОБИМА ОТКУПА СОПСТВЕНИХ АКЦИЈА	265
Г. Милошевић, М. Кулић ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ И ПРАКТИЧНА ИСКУСТВА ПРЕВАЉИВАЊА ПОРЕЗА СА ОСВРТОМ НА ПОЉОПРИВРЕДУ	281
Д. Ђурић и сарадници ПРОБЛЕМИ ФИСКАЛНИХ НЕРАВНОТЕЖА И МОГУЋИ РИЗИЦИ КОЈИ ПРОИЗИЛАЗЕ У ПОСТКРИЗНОМ ПЕРИОДУ	299
F. Saverio Nesci, Donatella Privitera THE RELATIONSHIP BETWEEN WINE, HERITAGE AND TOURISM: AN EXPLORATORY FARM STUDY	311
Vera Popović, at all. EFFECT OF METEOROLOGICAL CONDITIONS ON THE PRODUCTION OF NS SOYA BEAN SEED	323
З. Миладиновић, С. Варга ПРАВНА ЗАШТИТА ОЗНАКА ГЕОГРАФСКОГ ПОРЕКЛА РОБА И УСЛУГА	333
Е. Калач ПОДСТИЦАЈИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ СИСТЕМА КВАЛИТЕТА ПОЉОПРИВРЕДНИХ И ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ	347

**ECONOMICS
OF AGRICULTURE**

CONTENT

Z. Njegovan	
THE SCHOOL <i>LES ÉCONOMISTES</i> AND ITS CONTRIBUTION TO DEVELOPMENT OF AGROECONOMIC DOCTRINE	169
T. Marković, M. Jovanović	
RAINFALL INSURANCE IN WHEAT PRODUCTION WITH WEATHER DERIVATIVES	179
D. Vićentijević, at all.	
IMPACT OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE AGRICULTURAL DEVELOPMENT AND ENVIRONMENTAL PROTECTION	191
Sonja Bandin	
POSSIBILITY OF SOCIO-ECONOMIC INTEGRATION RURAL YOUTH IN RURAL DEVELOPMENT PROCESS	205
Tamara Gajić, at all.	
ANALYSIS OF TOURIST TRAFFIC IN SERBIA AND ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT	225
Maja Štrbac, Vladana Hamović	
ECONOMIC EFFECTS OF ECO-TOURISM	241
P. Kapor	
CURRENCY CLAUSE IN BANK LOANS IN SERBIA	251
V. Pavlović, S. Muminović	
INTERDEPENDENCE OF STOCK VALUES ON STOCK EXCHANGE, THE MOTIVES AND THE VOLUME OF STOCK REPURCHASES	265
G. Milošević, M. Kulić	
THEORETICAL BASIS AND PRACTICAL EXPERIENCES OF TAX SHIFTING WITH REFERENCE TO AGRICULTURE	281
D. Đurić, at all.	
FISCAL PROBLEMS IMBALANCES AND POSSIBLE RISKS WHICH ARISE FROM THEM IN POST CRISIS PERIOD	299
F. Saverio Nesci, Donatella Privitera	
THE RELATIONSHIP BETWEEN WINE, HERITAGE AND TOURISM: AN EXPLORATORY FARM STUDY	311
Vera Popović, at all.	
EFFECT OF METEOROLOGICAL CONDITIONS ON THE PRODUCTION OF NS SOYA BEAN SEED	323
Z. Miladinović, S. Varga	
THE LEGAL PROTECTION ON THE INDICATIONS OF GEOGRAPHICAL ORIGIN OF CERTAIN GOODS AND SERVICES	333
E. Kalač	
INCENTIVES TO THE IMPLEMENTATION OF QUALITY OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS IN SERBIA	347

ДОПРИНОС ПОКРЕТА *LES ÉCONOMISTES* РАЗВОЈУ АГРОЕКОНОМСКЕ МИСЛИ

З. Његован¹

Резиме: У раду се приказује допринос физиократа научној (агро) економској мисли. Анализирају се домети које овај покрет назван *l'école des économistes* остварује кроз радове свога утемељитеља Кенеја - *François Quesnay* и његових следбеника, Мирабоа - *Victor Riqueti Marquis de Mirabeau*-ом, Бутреа - *Charles de Butré*-а, Патула - *Henry Pattullo*-а, Лироја - *Leroy*-а, Маривела - *Marivelt*-а, и Тиргоа - *Anne Robert Jacques Turgot*-а, *baron de l'Aulne*, као и услова који су претходили његовом оснивању (допринос Кантилона - *Cantillon Richard*, Петија - *Petty*. Посебно се обрађују питања капитала и капиталистичког начина производње и агроекономске калкулације које физиократи детаљно разрађују уводећи математско-статистичке методе у (агро) еконмију. На основу опсежне анализе која се током времена искристалисала, обзиром да се ради о јединственом покрету, у раду се указује на главне домете и истичу мишљења од значаја за разумевање њиховог става у широј историјској перспективи.

Кључне речи: *l'école des économistes*, капитал, капиталистичка производња, физичка продуктивност, економске калкулације.

¹ Др Зоран Његован, ред. проф., Пољопривредни факултет, Нови Сад,
е-mail: njegovan@polj.uns.ac.rs

**THE SCHOOL *LES ÉCONOMISTES* AND ITS CONTRIBUTION TO
DEVELOPMENT OF AGROECONOMIC DOCTRINE**

Zoran Njegovan, Ph.D. Faculty
of Agriculture, Novi Sad

Abstract

In the paper is analysed and presented physiocrats contribution to development of (agro) economics science, i.e. theory and practice. This movement named *l'école des économistes* is established by François Quesnay and its followers like Victor Riqueti Marquis de Mirabeau, Charles de Butré, Henry Pattullo, Leroy, Marivelt and Anne Robert Jacques Turgot-a, baron de l'Aulne, as well as the authors who started its research earlier like Cantillon Richard and Petty William. Author is analyzing the essential questions discussed by physiocrats like questions of capital and capitalistic production; agroeconomic calculations discussed in details by physiocrats establishing mathematical and statistic methods for the first time. As it was unique movement that started immense analysis, and as it after a long period of time become much clearer economic statement, author has shown up its and the opinions of different authors concerning physiocrats contribution in wider historical perspective.

Key words: *l'école des économistes*, capital, capitalistic system of production, productivity, economic calculate

Author's Address:

Dr Zoran Njegovan
Poljoprivredni fakultet
Trg D. Obradovića 8
21000 Novi Sad
tel.: +381648465062,
e-mail: njegovan@polj.uns.ac.rs

ОСИГУРАЊЕ ПШЕНИЦЕ ОД СУШЕ ПРИМЕНОМ ВРЕМЕНСКИХ ДЕРИВАТА¹

Т. Марковић², М. Јовановић²

Сажетак: Одавно је познато да временске прилике представљају главни фактор несигурности у биљној производњи. Из тог разлога интегрисани систем управљања ризиком данас представља неминовност, како би се донекле компензовале последице временских неприлика. У прошлости су пољопривредници куповином осигурања покушавали да се заштите од колебања приноса усева и плодова условљених временским ризицима. Релативно нов инструмент за управљање ризиком у биљној производњи представљају временски деривати. Иако временски деривати нуде бројне погодности, тржиште ових производа још увек је релативно мало. На примеру производње пшенице на изабраном индивидуалном газдинству у Немачкој бројчано смо исказали учинак смањивања ризика који се може постићи употребом временских деривата. Уколико је имање у близини метеоролошке станице и ако је претпостављена висока корелација између количине падавина и приноса пшенице, налаз у овом раду упућује на знатно смањивање ризика (преко 30%).

Кључне речи: Осигурање пшенице, количина падавина, временски деривати, успешност смањивања ризика

¹ Синтагма „временски деривати“ преузета је из стране терминологије (енгл. Weather Derivatives, нем. Wetterderivate). У нашој литератури користи се још и израз „временске изведенице“ (Marović & Žarković, 2002).

² Мр Тодор Марковић, асистент, др Миленко Јовановић, ред. проф., Пољопривредни факултет, Трг Доситеја Обрадовића 8, Нови Сад, e-mail: todor@polj.uns.ac.rs

UDC: 386.54:551.509.33

**RAINFALL INSURANCE IN WHEAT PRODUCTION
WITH WEATHER DERIVATIVES**

Todor Marković, M.Sc., Milenko Jovanović, PhD Faculty of
Agriculture, Trg Dositeja Obradovića 8, Novi Sad

Summary

It has been long known that weather conditions are the main factor of uncertainty in plant production. For this reason, an integrated system of risk management in plant production is necessary today, in order to somewhat compensate for the loss caused by weather risks. In the past, farmers have bought insurance for protection against fluctuations in crop yields caused by weather risks. Relatively new tools for risk management in plant production are weather derivatives. Although weather derivatives show many advantages over traditional insurance the market for these products is still relatively limited. Therefore it is necessary to quantify the effect of risk reducing that can be achieved by using weather derivatives on the example of selected farm in Germany. If the field of production is close to the meteorological station, and if a high correlation between weather indices and yield is assumed, then the effect of risk reducing is significant (over 30 %).

Key words: wheat insurance, rainfall, weather derivatives, hedging effectiveness

Author's address:

Mr Todor Marković
Poljoprivredni fakultet
Trg Dositeja Obradovića 8
21000 Novi Sad, Republika Srbija
E-mail: todor@polj.uns.ac.rs
Telefon: (021) 485-3419

УТИЦАЈ ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА НА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Д. Вићентијевић¹, Лидија Аћимовић², С. Стевановић³

Резиме: У раду се анализира утицај научно - технолошког напретка на животну средину као и утицај биотехнологије и екотехнологије на стратегију развоја пољопривреде, на основама рационалног коришћења природних пољопривредних ресурса. Кључни проблем у примени технолошких достигнућа у пољопривреди заснива се на стварању оптималне међузависности развоја биотехнологије и екотехнологије са једне стране и оптималног коришћења природних пољопривредних ресурса са друге стране. Посебан акценат се ставља на развој „пријатељских“ технологија које позитивно утичу на екологију и ескалацију развојних и економских перспектива. На овој основи одрживи развој пољопривреде представља битну основу за постизање и усмеравање производње биолошки вредних и квалитетних аграрних производа.

Кључне речи: пољопривреда, технолошки развој, биотехнологија, природни ресурси, одрживи развој, заштита животне средине.

¹ Проф. др Драгиша Вићентијевић, Факултет за економију и инжењерски менаџмент, Универзитет Привредна академија, Нови Сад, е-mail: dragisa.vicentijevic@gmail.com

² Мр Лидија Аћимовић, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, е-mail: lidija.acimovic@gmail.com

³ Др Симо Стевановић, ванред. проф., Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, е-mail: simo.stevanovic@agrif.bg.ac.rs

UDC: 631.147:631.95

**IMPACT OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF
SUSTAINABLE AGRICULTURAL DEVELOPMENT AND
ENVIRONMENTAL PROTECTION**

D. Vićentijević¹, Ph.D., Lidija Aćimović², M.Sc., S. Stevanović³, Ph.D.

¹ Faculty of Economics and Engineering Management, Novi Sad, Serbia

² Ministry of Agriculture, Trade, Forestry and Water Management, Serbia

³ Faculty of Agriculture, Belgrade, Serbia

Summary

The paper analyzes the impact of scientific and technological progress on the environment and the impact of biotechnology and eco – technology in agricultural development strategy, based on the rational use of natural resources. The key problem in the application of technological developments in agriculture is based on creating the optimal interdependence of the development of the biotechnology and of eco - technology on one hand and optimal use of natural agricultural resources from the other. Special emphasis is placed on the development of "friendly" technologies that have a positive impact on the ecology and the escalation of development and economic opportunities. On this basis, the sustainable development of agriculture is an essential foundation for achieving and directing the production of biologically valuable and quality agricultural products.

Key words: agriculture, technological development, biotechnology, natural resources, sustainable development, environmental protection.

Author's Address:

Dr Dragiša Vićentijević
Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment
Univerzitet Privredna akademija
21000 Novi Sad
e-mail: dragisa.vicentijevic@gmail.com

МОГУЋНОСТИ ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У ПРОЦЕС РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Соња Бандин¹

Резиме. Образована сеоска омладина је најважнији носилац руралног развоја. Криза села и пољопривреде, неразвијени економски процеси, лоши друштвено– културни услови онемогућавају партиципацију младих у друштвеном и економском животу сеоских подручја. Незапосленост, сиромаштво, неразвијене институције и инфраструктура, друштвена искљученост младих, озбиљни су проблеми који се морају сузбити низом државних и друштвених мера и стратегија. Неопходно је помоћи интеграцију омладине у друштвено – економске процесе села.

Кључне речи: омладина, интеграција, друштвено – економски процеси, тржиште рада, рурални развој

¹ Соња Бандин, професор социологије, Медицинска Школа 7. Април, Војводе Книћанина 1, 21000 Нови Сад, Тел: 021/ 6541-298

UDC: 316.334.55:338.43

**POSSIBILITY OF SOCIO-ECONOMIC INTEGRATION
RURAL YOUTH IN RURAL DEVELOPMENT PROCESS**

Sonja Bandin

Medical School "7. April", Novi Sad, Serbia

Summary

Rural youth is the most important carrier of the rural development. Crisis in the rural areas and agriculture, undeveloped economical processes and the bad social and cultural conditions make it almost impossible for the rural youth to participate in the social and economical life in their areas. Unemployment, poverty, undeveloped institutions and infrastructure and, as a result, the social exclusion of the rural youth, all are serious problems which have to be solved within the society and the state, using different measures and strategies. Youth should be motivated to develop more interest in the agriculture and rural life, stimulated and helped in their integration into ongoing social and economical processes.

Key words: youth, integration, social–economical processes, market, rural development

Author's Address:

Sonja Bandin
Vladike Cirica 28
21000 Novi Sad
Tel: 021/493-035
mob: 065/4332-459

АНАЛИЗА ТУРИСТИЧКОГ ПРОМЕТА У СРБИЈИ И ЊЕГОВ УТИЦАЈ НА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Тамара Гајић¹, Анђелија Цигурски², Александра Драгин²

Резиме: Туризам је по многим својим карактеристикама и резултатима у свету обележио 20. век, а од своје појаве па до данас туризам прати и креира различите експанзивне друштвене и економске појаве. Велики број истраживања односи се на његове економске ефекте, који су заправо везани за његов раст и развој, организацију, управљање, пословно-предузетничке и техничко-технолошке аспекте и интерпретације. Економска природа туризма остала је темељна чињеница и данас када теоретичари све више испитују друштвене ефекте ове делатности. Место и улога туризма и угоститељства у економском развоју Србије је значајно питање које заслужује посебну пажњу и које представља предмет овог рада.

Циљ овог рада био је указати управо на ефекте туризма и угоститељства на националну привреду Србије. Изнети су подаци добијени истраживањем документације Републичког Завода за Статистику Србије, као и интерне документације одређених туристичко-угоститељских објеката. Резултати до којих се дошло указују да туризам има одређени утицај на развој привреде и економску стабилизацију, али да је тај ефекат још увек далеко од очекиваног или оног који је карактеристичан за друге туристички развијеније државе. Даље, у раду су на основу наведених проблема изнети и циљеви за експанзивнији развој ових услужних делатности.

Кључне речи: туризам, угоститељство, Србија, економски развој, стабилизација

¹ Др Тамара Гајић, Висока пословна школа струковних студија, Нови Сад,
е-mail: gajic_tamara@yahoo.com

² Др Анђелија Ивков Цигурски, др Александра Драгин, Природно-математички факултет, Нови Сад, е-mail: ivkova@gmail.com, saska5geo@yahoo.com

ANALYSIS OF TOURIST TRAFFIC IN SERBIA AND ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT

Tamara Gajić, Ph.D., Anđelija Džigurski², Ph.D., Aleksandra Dragin², Ph.D.,

¹ Higher School of Professional Business Studies, Novi Sad, Serbia ²
Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Serbia

Abstract

Tourism is by many of its features and performance in the world marked the 20th century, and from its appearance until today follows the tourism and creates an expansive variety of social and economic phenomena. A large number of studies related to its economic effects, which are actually related to its growth and development, organization, management, business and entrepreneurial and technical aspects and interpretation. The economic nature of tourism has remained a fundamental fact, and now that scholars are increasingly examining the social effects of this activity. The place and role of tourism and hospitality industry in the economic development of Serbia was an important issue that deserves special attention and that is the subject of this paper.

The aim of this study was to show precisely the effects of tourism and catering to the national economy of Serbia. There are data obtained by a research of documentation of Statistical Yearbook of the Republic of Serbia, as well as internal documentation of certain tourist and catering facilities. The results reached suggest that tourism has a particular impact on economic development and economic stabilization, but that this effect is still far more than expected or that which is characteristic of other developed nations coach. Further, the work on the basis of some problems and goals set out for expansive development of the service sector.

Keywords: tourism, hospitality, Serbia, economic development, the stabilization

Author's Address:

Dr Tamara Gajić
Visoka poslovna škola strukovnih studija
Vladinira Perića Valtera 4
21000 Novi Sad
e-mail: gajic_tamara@yahoo.com

ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ ЕКО-ТУРИЗМА

Маја Штрбац¹, Владана Хамовић¹

Резиме: Екотуризам подразумева путовања до дестинација са препознатљивом очуваном флором и фауном које представљају примарне атракције за туристе, уз минималан утицај на животну средину. Постоје два економска концепта у еко туризму. То су економски утицај и економска вредност. Утицаји еко туризма као привредне активности могу бити директни и индиректни. Сеоски туризам је тесно повезан са еко-туризмом, што се првенствено огледа у повољним условима очуване природе, околине, чистом ваздуху, незагађеним рекама и језерима, богатом биљном и животињском свету, док боравак у природи пружа туристима могућност за шетњу, рекреацију, спорт, организоване излете до оближњих пећина, водопада, могућност лова и риболова, јахања, брање шумских плодова и лековитог биља, као и друге рекреативно-забавне активности у природи. Аутори у раду анализирају основне економске активности у еко-туризму као што су енергетска ефикасност и стварање нових услова за развој заједнице, наглашавајући везу између еко и руралног туризма.

Кључне речи: економски ефекти, еко туризам, рурални туризам

¹ Др Маја Штрбац, др Владана Хамовић, Институт за економику пољопривреде, Волгина 15, Београд, тел. 011 2972 858,
e-mail: maja.strbac@eunet.rs, vladana_h@mail.iep.bg.ac.rs

UDC: 338.483.11:338.22

ECONOMIC EFFECTS OF ECO-TOURISM

Maja Štrbac, Ph.D., Vladana Hamović,
Ph.D. Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Abstract

Ecotourism involves travel to destinations with a recognizable preserved flora and fauna that are the primary attraction for tourists, with minimal environmental impact. There are two economic concepts in eco-tourism. These are the economic impact and economic value. The impacts of eco-tourism as an economic activity may be direct or indirect. Rural tourism is closely linked to eco-tourism, which primarily reflected the favorable conditions of preserved nature, the environment, clean air, unpolluted rivers and lakes, rich flora and fauna, while spending time outdoors gives tourists the opportunity for walking, recreation, sports, organized tours to nearby caves, waterfalls, hunting and fishing, horseback riding, picking wild fruits and herbs, and other recreational and entertainment activities as well. The authors analyze the main economic activities in eco-tourism such as energy efficiency and creating conditions for community development, emphasizing the connection between eco and rural tourism.

Key words: economic effects, eco-tourism, rural tourism

Author's Address:

Dr Maja Štrbac
Institut za ekonomiku poljoprivrede
Volgina 15, 11060 Beograd, Republika Srbija
Tel: +381 11 2972 858
E-mail: maja.strbac@EUnet.rs

ВАЛУТНА КЛАУЗУЛА У БАНКАРСКИМ КРЕДИТИМА У СРБИЈИ

П. Капор¹

Резиме: Са укидањем забране уговарања валутне клаузуле, односно индексације кредитних и других обавеза према вредности стане валуте, пословне банке у Србији, а посебно оне са страним капиталом, почеле су да у великом броју кредитних уговора уносе валутну клаузулу, према којој се износ обавезе (ре)валоризује према текућем курсу стане валуте (углавном евра-ЕУР) у тренутку доспећа обавезе (плаћања рата кредита). На тај начин је у Србији дошло до ескалације феномена познатог као *''евроизација''* или *''доларизација''* у једном његовом појавном облику, који није нов и посебно је карактеристичан за земље Латинске Америке (доларизација) и земље у транзицији источне и централне Европе (евроизација).

Наведена пракса, у овим размерама, се више не би могла и ни смела толерисати од стране монетарних власти и што пре се мора наћи решење за де-евроизацију банкарских кредита, и то на системски и прихватљив начин за све учеснике у кредитном односу, уз адекватну (пре)распodelу ризика девизног курса.

Кључне речи: евроизација, девизе, кредитна валутна клаузула, ризик

¹ Др Предраг Капор, ванредни професор, Факултет за пословне студије, Мегатренд универзитет, Гоце Делчева 8, 11000 Београд. e-mail: pkapor@megatrend.edu-net

UDC: 343.359.3:336.773(497.11)

**THE FOREIGN CURRENCY INDEXATION CLAUSE IN
THE BANK LOANS IN SERBIA**

Predrag Kapor, Ph.D. Faculty for Business Studies, Megatrend
University, Belgrade

Summary

In Southeast Europe the use of foreign currency in general and euro in particular is widespread phenomenon that is also referred as euroization. The term euroization refers to de facto or de iure use of the euro as legal tender, medium of exchange, unit of account and store value instead of the domestic (local) currency. There are several reasons for euroization, but the main is the erosion of confidence in national currency owing to the economic and political situation.

The foreign currency (FX) indexation (valuation) clause is the stipulation in the contract (commercial or financial) that ties the nominal value of monetary obligation that has to be paid in one currency (currency of settlement) to another currency (currency of valuation). First currency is usually the domestic (weak) currency and the another currency is foreign (hard) currency, mainly U.S. dollar or euro.

The inherent risks associated with FX indexed lending, and use of euro as unit of account for the loan obligations, has been underestimated and neglected by banks and borrowers. The weakening of dinar against the euro led to significant increase of real costs of unhedged FX indexed borrowings and higher credit default risk for banks. The current high level of euroization in Serbia is also posing a severe challenge to active monetary policy. Therefore, de-euroization is essential prerequisite to improving the stability of the monetary and financial system in Serbia.

Key words: euroization, foreign currency, FX indexed loans, FX indexed clause, risk

Author's Address:

Dr Predrag Kapor
Fakultet za poslovne studije
Megatrend univerzitet
Goce Delčeva 8
11000 Beograd
e-mail: pkapor@megatrend.edu.net

МЕЉУЗАВИСНОСТ БЕРЗАНСКЕ ВРЕДНОСТИ АКЦИЈА, МОТИВА И ОБИМА ОТКУПА СОПСТВЕНИХ АКЦИЈА

В. Павловић¹, С. Муминовић²

Резиме: Анализа међузависности берзанске вредности акција и откупа сопствених акција у САД показује да су најобимнији откупи сопствених акција вршени при највишим берзанским вредностима, при чему су акције највероватније биле и прецењене, док су откупи били далеко скромнији у условима јасне потцењености вредности акција, чак и при високим резервама ликвидности. Испоставља се, да се компаније понашају управо обрнуто од других инвеститора: купују акције када су најскупље, уместо када су најјефтиније. Следећи закључак анализе је, да је у условима разорних криза у најбољем интересу компаније и постојаних инвеститора заинтересованих за саму компанију, сачекати док криза не досегне дно и вредност акција не досегне свој минимум, будући да се показало да откуп сопствених акција, не само да није повећао вредност акција, него није успео да заустави ни пад њихове вредности.

Кључне речи: откуп сопствених акција, вредност акција, финансијски положај, криза

¹ Др Владан Павловић, ванред. проф., Факултет за пословне студије, Београд, Мегатренд универзитет, Београд, e-mail: vpavlovic@megatrend.edu.rs

² Др Саша Муминовић, финансијски директор за зависна предузећа, Јулон д.д. Љубљана, Словенија, члан групације Aquafil, e-mail: sasa.muminovic@aquafil.com

**INTERDEPENDENCE OF STOCK VALUES ON STOCK
EXCHANGE, THE MOTIVES AND THE VOLUME
OF STOCK REPURCHASES**

Vladan Pavlović¹ Ph.D., Saša Muminović² Ph.D.

¹Graduate School of Business Studies, Megatrend University, Belgrade, Serbia ²
Julon, d.d., Ljubljana, Slovenia, Member of the Aquafil Group

Abstract

Analysis of the interdependence of stock values on stock exchange and the stock repurchases in the U.S., shows that the most extensive stock repurchases were carried out at the highest prices, when it was likely that the stocks were overestimated, while the stock repurchases were far more cautious in terms of clear undervaluation of stocks, even at high liquidity reserves. It turns out, that companies behave exactly the opposite of other investors: buy stocks when they are most expensive, rather than when they are least expensive. The next conclusion of the analysis is, that in times of devastating crises in the best interest of the company and existing of investors, interested in the company, is to wait until the crisis reaches the bottom and the value of stocks reached its lowest point, because it was shown that the stock repurchases, did not increased stock value, but also was unable to stop or decrease their value.

Key words: share buybacks, share value, financial position, crisis

Author's Address:

Dr Vladan Pavlović
Fakultet za poslovne studije, Beograd
Megatrend Univerzitet
Goce Delčeva 8
11070 Beograd
Republika Srbija
e-mail: vpavlovic@megatrend.edu.rs

**ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ И ПРАКТИЧНА ИСКУСТВА
ПРЕВАЉИВАЊА ПОРЕЗА СА ОСВРТОМ НА ПОЉОПРИВРЕДУ**

Г. Милошевић¹, М. Кулић²

Апстракт: Држава, полазећи од општих интереса, утврђује финансијску расподелу терета, али порезом оптерећени појединци, полазећи од својих посебних интереса, не прихватају ову расподелу. Порески обвезник порез мора да плати, али он реагује на начин да терет плаћања пореза преваљује на друга лица. Преваљивање пореза треба схватити као економски процес изазван пореским захватом помоћу којег се директно новчано оптерећење пребацује, путем усклађивања цена, са пореског обвезника на једно или више других лица. Преваљивање пореза постоји увек када је лице – порески обвезник, различито од лица које стварно сноси порески терет. Преваљивање пореза је присутно и код пољопривреде. Ова делатност, због своје специфичности, посебности природних услова и природе делатности, има посебан порески третман, али и своју особеност у сфери преваљивања пореза.

Кључне речи: порез, порески обвезник, плаћање пореза, преваљивање пореза, пољопривреда, индивидуална пољопривреда.

¹ Проф. др Горан Милошевић, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.

² Проф. др Мирко Кулић, Мегатренд Универзитет, Београд.

UDC: 336.564.3:631

THEORETICAL BASIS AND PRACTICAL EXPERIENCES OF TAX SHIFTING WITH REFERENCE TO AGRICULTURE

Goran Milošević¹ Ph.D., Mirko Kulić² Ph.D.

¹Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade, Serbia ²
Megatrend University, Belgrade, Serbia

Abstract

Country, starting from the general interests, establishes the financial distribution of burden, but individuals burdened by taxes, having their own personal interests, do not accept this distribution. Taxpayer must pay the taxes, but he reacts in that way that he transfers the tax burden to other persons. Tax shifting should be understood as economic process caused by a tax procedure by which the direct financial burden is being transferred, through price adjustment, from a taxpayer to one or several other persons. Tax shifting exists when a person – taxpayer is different from a person that actually bears the tax burden. Tax shifting also appears in agriculture. This line of activity, due to its specificity, specificity of natural conditions and the very nature of activity, undergoes a special tax treatment, but is also specific in the sphere of tax shifting.

Key words: tax, taxpayer, payment of taxes, tax shifting, agriculture, individual agriculture.

Author's Address:

Dr Goran Milošević
Криминалистичко-полицијска академија,
11000 Београд
E-mail: goran.milosevic@kpa.edu.rs

**ПРОБЛЕМИ ФИСКАЛНИХ НЕРАВНОТЕЖА
И МОГУЋИ РИЗИЦИ КОЈИ ПРОИЗИЛАЗЕ
У ПОСТКРИЗНОМ ПЕРИОДУ**

Д. Ђурић¹, Д. Живков¹, Сузана Колар²

Апстракт: Појава глобалне економске кризе у 2008. је учинила да финансијска тржишта доживе колапс. Основна последица светске рецесије је био нагли пад агрегатне тражње и пораст незапослености. Држава се јавила у тим условима као једини субјекат који може ексцесивном потрошњом вратити економију на предкризни ниво. Сведоцимо смо да су мере интервенционизма дале резултата, међутим нову опасност сада представљају фискални ризици у виду високих буџетских дефицита и огромних јавних дугова. Основна метода примењена у овом раду је аналитичко-емпиријска, помоћу које је направљен покушај сагледавања и разумевања посматраног проблема.

Кључне речи: глобална рецесија, дефицит и јавни дуг, фискални ризик

¹ Др Дејан Ђурић, професор, Дејан Живков, асистент, Висока пословна школа струковних студија, Нови Сад, e-mail: ddjuric971@gmail.com

² Сузана Колар, Докторант, Економски факултет, Суботица

UDC: 338.124.2(100)

**FISCAL PROBLEMS IMBALANCES AND POSSIBLE RISKS
WHICH ARISE FROM THEM IN POST CRISIS PERIOD**

Dejan Đurić¹, Ph.D., Dejan Živkov¹, Suzana Kolar²

¹ Higher School of Professional Business Studies, Novi Sad, Serbia

² Faculty of Economics, Subotica, Serbia

Abstract

Appearance of the global crisis in 2008. forced financial markets to colaps. Main consequence of the world recession was sudden fall of agregate demand and unemployment rise. Government has appeared in that conditions as the only subject who could bring back economy on precrisis level with help of axcessive consumption. We are now witnessing that intervention measures have been succsesful, however new threat are looming in form of high budget deficits and huge public debts. Basic methods applied in this paper are analytical and empirical which could help to understand and overview observed problem.

Key words: global recession, deficit and public debt, fiscal risk

Author's Address:

Dr Dejan Đurić
Mića Radakovića 8/53
11080 Zemun, Beograd
tel. 063/8057420
e-mail: ddjuric971@gmail.com

**THE RELATIONSHIP BETWEEN WINE, HERITAGE AND
TOURISM: AN EXPLORATORY FARM STUDY**

Francesco Saverio Nesci¹, Donatella Privitera²

Abstract. Agriculture has taken on a multifunctional role and link with tourism is required to protect and exploit its “historical” resources (heritage) as a tool of interconnection between local products, countryside, traditions, cultural values but also to place emphasis of the territory and communicate it. The aim of paper is the role assumed today by firms in particular those that support rural tourism. The objective is to assess the relationship between the company image, the entrepreneurial behavior built according to values, “typical” signs, historical resources of the rural world and the spin-offs on the territory. The paper shows the utility for rural tourism development: the heritage, which is often well preserved in rural areas is a valuable resource to integrate with management providing useful help as a vehicle for economic benefits also for agricultural regional development.

Keywords: heritage marketing, multifunctional agriculture, firm identity.

¹ Francesco Saverio Nesci, University “Mediterranea” of Reggio Calabria, Department of Agroforestry and Environmental Sciences and Technologies– Reggio Calabria, e-mail: francesco.nesci@unirc.it

² Donatella Privitera, University of Catania, Department Processi Formativi, Catania, Italy, e-mail: donatella.privitera@unict.it

EFFECT OF METEOROLOGICAL CONDITIONS ON THE PRODUCTION OF NS SOYA BEAN SEED

Vera Popović¹, M. Vidić¹, Đ. Glamočlija², M. Tatić¹,
S. Vučković², Jela Ikanović²

Summary. The perspective of our society cannot be imagined without the quality production and marketing of seeds in the country and abroad. On average, seed soya bean was annually planted on area of 7,151.8 ha in the period 2002-2007. Area under NS soya bean seed showed an annual trend rate of growth (9.21% with certain oscillations). In the research period, soya bean seed yield was 2.29 t ha⁻¹ with a highly stable growth rate of 2.66%, while NS soya bean seed production in Serbia was 15,993 t with an annual growth rate of 12.59% with certain oscillations. Permanent growing trend of soya bean production is a result of increased area and yield. The increase of production was also affected by weather conditions. Such production volume fully meets domestic needs, while significant amount of seed still remains for export.

Key words: soya bean, seed, NS cultivars, meteorological conditions, production parameters

¹ Vera Popović Ph.D., Miloš Vidić Ph.D., Mladen Tatić Ph.D., Institute of Field and Vegetable Crops, Maksima Gorkog 30, Novi Sad, Serbia,
e-mail: vera.popovic@ifvcns.ns.ac.rs

² Dr Đorđe Glamočlija Ph.D., Savo Vučković Ph.D., Jela Ikanović, M.Sc, Faculty of Agriculture, Nemanjina 6, 11080 Belgrade, Serbia.

УДК: 635.655:551.5

**УТИЦАЈ МЕТЕОРОЛОШКИХ УСЛОВА НА ПРОИЗВОДЊУ
СЕМЕНА НС СОРТИ СОЈЕ**

Др Вера Поповић¹, др Милош Видић¹, др Ђорђе Гламочлија²,
др Младен Татић¹, др Саво Вучковић², мр Јела Икановић²

¹Институт за ратарство и повртарство, Максима Горког 30, Нови Сад, Србија.

²Пољопривредни факултет, Немањина 6, 11081 Београд – Земун, Србија.

Резиме

Перспектива нашег друштва се не може замислити без квалитетне производње и пласмана семена у земљи и иностранству. У периоду 2002-2007. под семенским усевом соје засејано годишње је у просеку 7.151,8 ха. Површине под семеном НС сорти соје бележе тенденцију раста по стопи од 9,21 % годишње, са осцилацијама. Принос семена соје у посматраном периоду износио је 2,29 т/ха и бележи тренд раста по стопи од 2,66 % и велику стабилност. Производња семенске НС соје у Србији, у посматраном периоду, износи 15.993 т са тенденцијом раста по стопи од 12,59 % годишње и осцилацијама. Перманента тенденција раста производње соје резултанта је повећања површина и приноса. На раст производње деловали су и климатских фактори. Овакав обим производње у потпуности задовољава домаће потребе, а значајне количине семена остају и за извоз.

Кључне рече: соја, семе, НС сорте, метеоролошки услови, параметри производње

Ауторова адреса:

Др Вера Поповић
Институт за ратарство и повртарство
Максима Горког 30
21000 Нови Сад
Тел: 0214898481
e.mail: vera.popovic@ifvcns.ns.ac.rs

ПРАВНА ЗАШТИТА ОЗНАКА ГЕОГРАФСКОГ ПОРЕКЛА РОБА И УСЛУГА

З. Миладиновић¹, С. Варга¹

Резиме: Ознаке географског порекла као знаци разликовања користе се за обележавање роба и услуга које потичу са одређеног географског локалитета. У нашој земљи овој области права интелектуалне својине у последњих неколико година, у законодавном смислу посвећена је знатна пажња, па су прописи из ове области у потпуности усаглашени са међународним и европским законодавством. Зато се као разлог за непостојање роба и услуга на нашем и иностраним тржиштима са нашим ознакама географског порекла више не може правдати непостојањем адекватне законске регулативе. У овом раду аутори најпре указују на значај правне заштите ознака географског порекла а потом обрађују *правни поступак* заштите ознака географског порекла према националним и међународним прописима. У закључним разматрањима аутори критикују постојеће решење у Закону о ознакама географског порекла, према коме као другостепени орган у поступку за правну заштиту ознака географског порекла одлучује Влада и предлажу да се као другостепени орган при Заводу за интелектуалну својину установи Комисија или Веће за жалбе.

Кључне речи: ознаке географског порекла, име порекла, географска ознака, овлашћени корисник, међународна заштита.

¹ Др Зоран Миладиновић, ванред. проф., др Сениша Варга, доцент Правни факултет, Универзитет у Крагујевцу, e-mail: zmiladinovic@jura.kg.ac.rs; svarga@jura.kg.ac.rs.

UDC: 347.77/.78(497.11)

**THE LEGAL PROTECTION ON THE INDICATIONS OF
GEOGRAPHICAL ORIGIN OF CERTAIN GOODS AND SERVICES**

Zoran Miladinović, Ph.D., Sinisa Varga, Ph.D.
Faculty of Law in Kragujevac, Serbia

Summary

Indications of geographical origin as distinguished signs are used for marking products and services originating from certain geographic locations. In recent years this field of intellectual property has been under the focus of our legislative bodies in the sense that the regulations in this field have been completely harmonized with corresponding EU laws. Therefore, the absence of the products and services with our geographic indications from international markets can no longer be justified by inadequate regulatory solutions.

In this work the authors point to the significance of legal protection of indications of geographic origin describing the *legal procedure* for IGO protection according to national and international laws. In the conclusion, the authors present some critical reviews of the existing solutions in the Law on indications of geographic origin where the government is instituted as the organ of second instance in charge of deciding on the legal protection of geographical indications suggesting that a relevant independent Commission or an Appellate Council at the Intellectual Property Office should be instituted as an organ of second instance.

Key words: indications of geographical origin, designation of origin, geographical indication, authorized user, international protection.

Author's Address:

Dr Zoran Miladinović
Pravni Fakultet
Univerzitet u Kragujevcu
Jovana Cvijića 1
tel.063 82 95 425
e-mail: zmiladinovic@jura.kg.ac.rs

ПОДСТИЦАЈИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ СИСТЕМА КВАЛИТЕТА ПОЉОПРИВРЕДНИХ И ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

Е. Калач¹

Резиме: Како су пољопривредни производи и прехранбена индустрија један од кључних извозних адута наше земље то је веома битно да предузећа из овог сектора на време схвате значај међународних стандарда посебно за управљање безбедношћу и квалитета хране те крену у процес имплементације истих. Ефекти који се постижу увођењем стандарда имају за циљ и бржу интеграцију Србије и Европске Уније.

Рад разматра савремене пословне трендове у производњи хране. Анализирају се промене у прехранбеној индустрији Србије током периода транзиције те потребе за имплементацијом система квалитета у привредним субјектима из овог сектора. Кроз рад су приказани подаци финансијске подршке Министарства пољопривреде Републике Србије, владиних агенција, међународних донатора и сопствених инвестиција у периоду од 2004. до 2010. године. Такође приказан је утицај имплементације стандарда на извоз пољопривредних и прехранбених производа из Србије.

Кључне речи: Квалитет, безбедна храна, стандарди, подстицајна средства.

¹ Мр Един Калач, Начелник Одељења за локални економски развој, Градска Управа Нови Пазар, е-mail: edin.kalac@novipazar.org.rs

UDC: 664.8.03:006.3

**INCENTIVES TO THE IMPLEMENTATION OF QUALITY OF
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS IN SERBIA**

Edin Kalač M.Sc.

Head of Local economic development office Novi Pazar, Serbia

Abstract

Since agricultural products and food industry are among our country's major trumps, it is essential for the enterprises from this sector to realize in time the importance of safety and quality food management standards and start their implementation process. Effects that are achieved after standard implementation has a purpose in faster integration process of Serbia and EU.

The paper deals with modern business trends in food production. Further is described situation in the food industry of Serbia in the period of transition and necessity of introduction standards for quality management systems in the enterprises, The paper further describes financial support by the Ministry of Agriculture of the Republic of Serbia and international donors in the period 2004-2010. and impact of implementing standards for exporting agricultural and food products from Serbia.

Key words: Quality, food safety, standards, incentive funds.

Author's address:

Mr Edin Kalač
Stevana Nemanje D1/21
36300 Novi Pazar, Srbija
tel: 063/236-237 i 020/386-456
e-mail: edin.kalac@novipazar.org.rs